

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาด้านความเป็นผู้นำ ด้านสติปัญญาและความรู้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านสังคม 2) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้านการบริหารตนเอง ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล 3) เพื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยเครื่องมือที่ใช้ศึกษา คือ แบบสอบถาม ซึ่งสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 172 คน เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติและแบบขั้นตอน

ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อค้นพบตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะเฉพาะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คุณลักษณะด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้ อยู่ในระดับมาก คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านและรายชื่อ พบว่า

1.1 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความคิดการบริหารงานใหม่และสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าที่จะตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความอดทนต่อสถานการณ์ต่างๆ อยู่ในระดับมาก

1.2 คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแก้ปัญหาได้อย่างถูกวิธี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสามารถจับประเด็นจากสิ่งที่เห็นหรือฟังได้อย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรสามารถอธิบายแผนงานให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมั่นใจในความรู้อย่างตามสถานการณ์ที่จำเป็นเท่านั้น อยู่ในระดับมาก

1.3 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบุคลิกภาพ ที่น่าเชื่อถือ และ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงเป็นสง่า อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีอิริยาบถเป็นไปตามธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีการแต่งกายหรูหรา ใช้ของราคาแพง อยู่ในระดับมาก

1.4 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำงานโดยมุ่งผลสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการวางแผน กำหนดเป้าหมายได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาควร

ทำงานแบบเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสามารถเลือกใช้คนได้เหมาะสมกับงาน อยู่ในระดับมาก

1.5 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเสียสละกับบุคคลที่มีคุณประโยชน์ต่อสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักคุณธรรมเป็นเครื่องชี้นำอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความยุติธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่สนิทกับตนเองเท่านั้น อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความประหยัดและเป็นแบบอย่างแก่ครูในสถานศึกษาได้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.6 คุณลักษณะด้านสังคมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นทุกคน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นกลางทางการเมือง และเป็นนักประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนรวมได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรรอยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่สามารถร่วมมือกับผู้อื่นในการปฏิบัติภารกิจต่างๆได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษากาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักการการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก และการบริหารตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายหลักการและรายข้อ พบว่า

2.1 หลักการกระจายอำนาจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีระบบการจัดการการเงินที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาของตนเองได้อย่างอิสระ อยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษาสามารถจัดหาพัสดุมาใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย วางแผนการพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 หลักการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีระบบและบริหารจัดการแบบเครือข่ายทั้งบุคคลองค์กรและเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการให้การศึกษาอบรมแก่ผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองของความต้องการของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย พรบ.การศึกษาแห่งชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีอิสระและคล่องตัวในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองของความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับมาก

2.4 หลักการบริหารตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีระบบการบริหารงานด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษามีระบบอำนาจ กำกับ ติดตามและนิเทศงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีระบบการบริหารแบบเครือข่ายทั้งบุคคลและองค์กรที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีฐานข้อมูลและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีระบบการบริหารภายในที่เน้นการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก

2.5 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการประเมิน

คุณภาพภายนอกที่เป็นระบบครบวงจรและเป็นวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษามีการรายงานการใช้จ่ายเงินต่อต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอถูกต้องทันเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษามีมาตรการตรวจสอบความถูกต้อง โปร่งใส อยู่ในระดับมากที่สุด และสถานศึกษามีการประเมินคุณภาพภายในที่เป็นระบบครบวงจรและเป็นวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีระบบบริหารที่พร้อมรับการตรวจสอบ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 28 ค่า มีค่าบวก 19 ค่า ค่าลบ 9 ค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 22 ค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -0.770 ถึง 0.795 ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าสูงสุด คือ จำนวนนักเรียนกับคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระที่มีค่าต่ำสุด คือ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน

3.1 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับตัวแปรอื่นๆ พบว่า ตัวแปรอิสระเกือบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นคุณลักษณะทางบุคลิกภาพที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -0.770 ถึง 0.795 และสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ จำนวนนักเรียน คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความรู้ คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีดังนี้การ

4.1 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ จำนวนนักเรียน (X_1), คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน (X_5) และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_6) ส่วนตัวแปรที่ไม่นัยสำคัญทางสถิติ คือ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ (X_2), คุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความรู้ (X_3), คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (X_4) และคุณลักษณะทางสังคม (X_7) และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 1.997 สามารถสร้างสมการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.997 + 0.001 X_1 - 0.041 X_2 + 0.110 X_3 + 0.041 X_4 + 0.811 X_5 \\ - 0.634 X_6 + 0.147 X_7$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_Y = 0.394 Z_{X1} - 0.028 Z_{X2} + 0.042 Z_{X3} + 0.034 Z_{X4} + 0.327 Z_{X5} - 0.505 Z_{X6} \\ + 0.067 Z_{X7}$$

4.2 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ได้แก่ คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน (X_5), คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_6), คุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความรู้ (X_3) และจำนวนนักเรียน (X_1) และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ 2.123 สามารถสร้างสมการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 2.123 + 0.875 X_5 - 0.647 X_6 + 0.176 X_3 + 0.001 X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_Y = 0.352 Z_{X5} - 0.516 Z_{X6} + 0.067 Z_{X3} + 0.435 Z_{X1}$$

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากล่าวถึงประเด็นที่พบในการศึกษา ดังรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ผู้บริหารมีคุณลักษณะเฉพาะโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะด้านสังคม และคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานมากที่สุด ส่วนคุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก สำหรับคุณลักษณะด้านสังคม และคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จึงต้องมีคุณลักษณะด้านสังคมสูง และผู้บริหารสถานศึกษาได้ผ่านประสบการณ์การทำงานด้านสอนมาแล้ว จึงทำให้เข้าใจระบบงานในสถานศึกษาเป็นอย่างดี เมื่อเปลี่ยนสายงานจากครูเป็นผู้บริหาร

สถานศึกษาก็มีการสอบคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ความสามารถจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจงานทำให้สามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาสามารถนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชาญชัย อาจิ้นสมาจาร (2542, หน้า 97-103) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักบริหารที่ดีไว้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นจะต้องมีทักษะการปฏิบัติงานที่ฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าใจทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการศึกษา มีความสามารถในการวางแผนได้เป็นอย่างดี มีคุณสมบัติทางสังคมว่องไวปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ เสียสละ ยุติธรรม มีน้ำใจให้บริการต่อสังคม สนใจในกิจกรรมของสังคมซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านคุณลักษณะทางสังคม และคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับผลการศึกษานี้ และสอดคล้องกับ อภิวัฒน์ ภูไชยแสง (2542, หน้า 26-31) ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า คุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ควรมีและพึงปฏิบัติ ได้แก่ คุณลักษณะทางด้านวิชาการ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับ โยธิน จารุภูมิ (2536, หน้า 100) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมเรียงตามลำดับ 10 ลำดับแรก มีดังนี้ 1) มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และมีความปรารถนาจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จสูง 2) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักเลือกความคิดเห็นที่ดี 3) ฐานะที่ทำเป็นอย่างดี มีความสามารถปรับปรุงงานให้ดีขึ้น 4) รู้จักแบ่งงานหรือมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบให้บุคลากรในโรงเรียนอย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ 5) เป็นผู้ฝึกให้นักเรียนและเพื่อนร่วมงานมีระเบียบวินัย 6) มีความสามารถในการวางแผน 7) ให้เกียรติและเคารพในสิทธิของเพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง 8) เป็นคนหนักเอาเบาสู้ มีความขยันขันแข็งอดทน 9) ให้ความเป็นกันเองกับทุกคนและเข้ากับผู้บังคับบัญชาได้ดี 10) มีความสามารถในการจัดระเบียบงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ บวร เทศารินทร์ (ออนไลน์, 2549) ซึ่งกล่าวไว้ว่าคุณลักษณะผู้บริหารของการเป็นมืออาชีพต้องมีแนวปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ มีคุณลักษณะลักษณะภายในตนที่สามารถปลูกฝัง และฝึกได้ ทำงานแบบมุ่งผลสำเร็จมีความเป็นผู้นำและนักบริหารมืออาชีพคือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานให้สำเร็จโดยอาศัยความรู้ความสามารถของตนเองและความร่วมมือของผู้อื่นซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่กล่าวไว้ครอบคลุมทั้งด้านการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตนเช่นเดียวกับผลการศึกษานี้ สนับสนุนว่า

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา

2. ผลการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิจจา ทักษาศาสตร์ (2546, หน้า 7) ที่ศึกษาความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดิเรก สายศิริวิทย์ (2545, หน้า 5) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่แล้วประกอบทั้งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีนักวิชาการหลายๆท่านได้นำเสนอรูปแบบที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงทำให้มีเอกสาร ตำรา คู่มือการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมากมาย จึงเป็นแหล่งความรู้ที่ดีที่สุดที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาของตนเอง และนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ได้ผ่านการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บริหารช่วงการปฏิรูปการศึกษา เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ เมธี ดิษฐ์ศักดิ์ (2546, หน้า 69) ที่วิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นประเด็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารได้ผ่านการประชุม อบรมในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้หลายครั้ง จึงทำให้เกิดความตระหนักและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนของตน โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนอันเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงจึงส่งผลให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ผลการศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิจจา ทักษาศาสตร์ (2546, หน้า 15) ได้ศึกษาความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ

โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงครามโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ที่เป็นเช่นนี้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีหลักการปฏิบัติงานที่ชัดเจนยึดหลักการบริหารสถานศึกษาและดำเนินการตามนโยบายและควบคุมมาตรฐาน เพื่อรองรับการตรวจสอบจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหาร และการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามนโยบายของชาติจึงทำให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรับการตรวจสอบอยู่เสมอ

3. ผลการศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระดับค่อนข้างสูง คือ คุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมและจำนวนนักเรียน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความรู้ คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านคุณธรรมจริยธรรมและจำนวนนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการมุ่งเน้นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้เพราะว่าการศึกษาเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารจะมีอำนาจการบริหารจัดการ มีอำนาจในการตัดสินใจ และมีอิสระในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญแก่ครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 1-2) ได้สรุปว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปภายใต้คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยมีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งจากปัจจัยอื่นอีกหลายอย่างที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณธรรม

และจริยธรรมทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อสร้างความสำเร็จในตนเองให้ผู้อื่นมีความเคารพและพร้อมที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับเอเดลีย์ (Edley, Jr. 1992, อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2545, หน้า 13) กล่าวไว้ว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้มีอำนาจตัดสินใจในระดับโรงเรียนไม่ได้มีแต่เพียงผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังมีผู้แทน คณะครูและผู้ปกครองร่วมอยู่ด้วย คณะบุคคลเหล่านี้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน กำหนดการสอน และตารางเวลาต่างๆ การควบคุมวินัยนักเรียน งานบุคลากร และงบประมาณ

4. ตัวแปรต้นที่สามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้ดี มีจำนวน 4 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้ และจำนวนนักเรียน ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถแยกอภิปรายแต่ละประเด็น ได้ดังนี้

4.1 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานสามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ตัวของผู้บริหารสถานศึกษาเองนั้นจะต้องมีเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับ คลาร์ก (Clark, 1979, 28-29) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้ คือ มีความอดทนรู้จักรองการแสดงความพึงพอใจในผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้การยอมรับในความสามรถ ศักยภาพ การประสานงาน คุณลักษณะที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดเป้าหมาย พัฒนาศักยภาพในจุดอ่อนของผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างบรรยากาศการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำประโยชน์เพื่อตนเอง ดังนั้นก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานอยู่มากจึงมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้

4.2 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมสามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการมุ่งเน้นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจในระดับโรงเรียนไม่ได้มีแต่เพียงผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังมีผู้แทนคณะครูและผู้ปกครอง

ร่วมอยู่ด้วย ดังนั้นเมื่อมีการดำเนินการร่วมกันไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้บริหารจึงนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการประสานงานและร่วมกันขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ และก่อนจะเกิดความร่วมมือขึ้นได้นั้นตัวผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้รับการยอมรับจากทุกๆ ฝ่าย และสิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายบ่งบอกถึงความดีได้ก็คือ คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2546, หน้า 5) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ คือ การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบการเป็นผู้นำด้านวิชาการ การเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชนการเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารและการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้อื่นดูเป็นต้นแบบจึงมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ

4.3 คุณลักษณะด้านสติปัญญาและความรู้สามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าก่อนการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีการสอบแข่งขันและการคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับบวร เทศารินทร์ (2549) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพต้องมีแนวปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ เป็นคนฉลาด รอบรู้เหตุการณ์ มีความคิดกว้างไกล

4.4 จำนวนนักเรียนสามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนมีผลทำให้สถานศึกษาได้รับงบประมาณอุดหนุนในการพัฒนาการศึกษาต่างกัน คือ สถานศึกษาใดมีจำนวนนักเรียนมากก็จะได้รับงบประมาณอุดหนุนมาก สถานศึกษาใดมีจำนวนนักเรียนน้อยก็จะได้รับงบประมาณอุดหนุนน้อย และสถานศึกษาใดมีจำนวนนักเรียนน้อยก็ย่อมแสดงว่าก็จะมีจำนวนผู้ปกครองที่จะให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรน้อยหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคควรอบรมคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานให้แก่บุคคลที่กำลังจะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคควรฝึกอบรมคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลที่กำลังจะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคควรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. ควรทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารที่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียน

เป็นฐาน